

Patočka - můj vztah k němu - 2

Pravda je, že k Patočkovi necítím vztah žáka k učiteli, kterému bych chtěl zůstat věrný. Jistě to souvisí s tím, že jsem si své filosofické „pozice“ začal zhruba budovat ještě dříve, než jsem se vědomě rozhodl pro filosofii, ba než jsem si plně uvědomoval, co to je se filosofií naplno věnovat. Mohl bych tu užít Ricoeurových slov v souvislosti s Mounierem (1939, s. 42): byl jsem „filosoficky už příliš strukturován, než abych se mohl stát jedním z jeho učedníků“; od počátku jsem cítil, jak je Patočka vůči té tradici, kterou jsem pro sebe považoval nikoli snad za nějak „závaznou“ (takovou „závaznost“ jsem nikdy a k nikomu z filosofů necítil, ani dost nechápu, co by to mělo znamenat a v čem by to mělo být založeno a dokonce zdůvodněno), ale za vskutku svou vlastní, tj. přivlastněnou (zhruba a velmi nepřesně označovanou jako „kritický realismus“ nebo „český realismus“), nějak jakoby vzpříčen, snad zablokovaný, ale zároveň že se mu vždy znovu připomíná a zadírá, že jej provokuje a dráždí. Sám si vůbec nemyslím, že jsem třeba Masarykovi a Rádlovi nějak „oddán“, a zejména mi nikdy nepřišlo na mysl, že bych jim oddán být měl, že bych vůči nim byl povinován nějakou věrností. Když už jsem jednou citoval Ricoeura, užiji jeho formulací podruhé. On říká (dtto, s. 49), že „mne sužovala otázka, jestli moje práce na filosofickém poli není pouhý eklekticismus, jestli opravdu originálně a čestně tlumočím ty, kterým chci zůstat věrný ...“ „Nikdy mne nepřestal trápit problém intelektuální poctivosti: nezradit to, co mi ty které inspirační zdroje daly.“ Možná, že právě v tomto ohledu mi chybí ona důležitá zkušenost, která spočívá v tom, že se začínající myslitel plně spolehne na vedení charismatického učitele. Já jsem takového učitele prostě neměl, a Patočka se jím už nemohl stát ze dvou důvodů, jednak protože už jsem byl, jak řečeno, myšlenkově a přímo filosoficky „před-strukturován“ jinak, jednak proto, že pro mne Patočka nebyl dost „charismatický“, abych vše staré prostě opustil a vydal se v jeho šlépějích. Byl jsem odjakživa velice vnímavý, pokud jde o myšlenkovou kongruenci a přímo integritu; a nejen vnímavý, ale zároveň velice kritický. Jakmile jsem při čtení nějakého autora zjistil rozpory nebo jen nepřesnosti, ztratil jsem chuť mu celkově porozumět, a všímá jsem si jen jednotlivých myšlenek. A Patočkovi celkově rozumět se mi nikdy nepodařilo; právě proto ho – a to ve velké úctě – chápu jako geniálního interpreta. Ale filosofickým vůdce se mi nikdy nestal – a po mém soudu ani stát nemohl. Jako systematik byl Patočka v jádru velmi nejistý, zdál se mi být bez vlastní „substance“, jakoby bez vlastního „páteřního“ rozvrhu. Když se nějak dostal do myšlenkových potíží, vždycky si pomohl buď přímo Husserlem nebo některým jiným fenomenologem; to pro něho bylo ovšem velmi snadné vzhledem k jeho obrovské paměti, jejíž kapacita mne čas od času vždy znovu uvrhla do depresí.

(Písek, 070417-1.)